

и което липсва в аналитичния апарат не само на М. Николов, а и на целия период, е превод. Преди да се случат на български Бодлер, Верлен и Метерлинк, българският трябва да изработи потенциала за изговарянето им, да развие мощна езикова лаборатория, експериментираща с родния език и с възможностите му за трансфер. Нуждае се от Преводач.<sup>25</sup>

Усети за това има много и тук ще си позволя само два примера. Статията „Модерната поезия“ на страстния почитател на Яворов, на създателя на „Панихида за поета П. К. Яворов“, разгръща с щедрия размах на една ерудиция, безгрижна към всякакви канони на научното изложение, цялостна генеалогия на езика на модерността. В „четвърта и пета генерация“ на този език Гео Милев помества шест имена: „Верхарн, Демел, Балмонт; Метерлинк, Хофманстал – и дори Яворов“.<sup>26</sup> Струва си да си припомним, че Яворов е първото и единствено българско име в описаната генеалогична верига. Колкото до уточняващото „дори“, то не се усъмнява в европейския ранг на таланта на Яворов, или в принадлежността му към тази пета по ред генерация, а позиционира специфичното му място в нея. Тринайсет години по-късно<sup>27</sup> Далчев с основание ще запита българските критици: „Кой поет не е раздвоен в днешно време: у кого не се среща мотивът за раздвоеност?“. С основание, защото езиковата лаборатория, основана от Яворов (всички знаем останалите имена и честичко се различаваме само по начина на подредбата им), е задействала и извела във висока степен на разгръщане два успоредно протичащи процеса: създадена е българска културна редакция на европейския символизъм; преведен е основният корпус от текстове на европейските символисти.

<sup>25</sup> В това отношение особено важна ми се струва статията на Ем. Стайчева, посветена на рецепцията на Р. Демел в България (вж.: **Staitscheva, Em.**, „*O singe Herz, von Richard Dehmel...*“ *Zum Dehmel-Porträt in Bulgarien.* – **Petkov, P.**; Wiegand, H. E. (Hrsg.), *Deutsch und Bulgarisch im Kontrast. Hildesheim u.a.*, 2000, 219–238). Като следи синхронно направения индивидуален подбор от поезията на Демел, типа осъществен превод, но и личното творчество на трима български поети – Пенчо Славейков, Гео Милев, Теодор Траянов, – авторката реконструира в детайли усложненото протичане на рецепцията. Между преводния Демел на Пенчо Славейков (аналитично изведен като естетски аналог на преводача), авангардно пристрастното усвояване на Демел при Гео Милев и пиететната творба „Изкупител“ на Т. Траянов (разчетена като продуктивен тип рецепция) се вмества/промъква и творчеството на Яворов. Вместването е косвено, наистина (в настояването на Гео Милев да чете съпоставително Яворов и Демел), но ако си позволим да продължим търсенето в тая посока, може би ще се окаже, че през Яворов и Траянов „липсващият“, непреведен на български, Демел вече се е случил.

<sup>26</sup> Милев, Г. *Модерната поезия.* – Илиев, Ст. (съст.) *Блуждаещата естетика. Българските символисти за символизма.* София, 1992, 308–316, с. 316.

<sup>27</sup> Първата публикация на статията на Гео Милев е от драматичната 1914.